

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2025-03-25
Besvaras senast
2025-04-02 kl. 12.00

Till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:947 Handel och relationer med Afrika söder om Sahara

Världsbankens rapport Global Economic Prospects, publicerad i januari 2025, varnar för att den ekonomiska tillväxten i subsahariska Afrika är otillräcklig för att lyfta regionen ur fattigdom och skapa arbetstillfällen åt den snabbt växande befolkningen. Regionen, med över en miljard invånare, hade en genomsnittlig tillväxt på 3,2 procent under 2024 och förväntas endast öka marginellt till 4,1 procent 2025–2026. För att säkerställa en långsiktig förbättring av levnadsstandarden och ekonomisk utveckling krävs dock enligt Världsbanken en tillväxttakt på minst 6–7 procent årligen.

En betydande faktor som påverkar regionens ekonomiska framtid är USA:s förändrade handelspolitik. Afrikanska tillväxt- och möjlighetslagen (African Growth and Opportunity Act, AGOA) har sedan år 2000 erbjudit subsahariska länder, inklusive Sydafrika, tullfri tillgång till den amerikanska marknaden för över 6 500 produkter. AGOA har varit en hörnsten i handelsrelationerna mellan USA och Afrika, vilket har stimulerat ekonomisk tillväxt och sysselsättning på kontinenten.

Under de senaste åren har dock USA:s engagemang i AGOA minskat. I januari 2022 uteslöts Etiopien, Guinea och Mali från programmet på grund av oro för mänskliga rättigheter och demokratiska principer. Dessutom har USA:s kongress misslyckats med att förnya AGOA i tid, vilket skapar osäkerhet för framtiden.

Relationerna mellan USA och Sydafrika har försämrats ytterligare efter att USA:s utrikesminister Marco Rubio i mars 2025 förklarade Sydafrikas ambassadör i USA, Ebrahim Rasool, som "persona non grata" och krävde hans omedelbara avresa. Denna åtgärd kom efter att Rasool i ett webinarium gjort uttalanden som uppfattades som kritiska mot Trumpadministrationen och dess politik. Som svar på detta har Sydafrika kallat hem sin ambassadör och uttryckt oro över den diplomatiska krisen.

Denna försämring i de bilaterala relationerna riskerar att få långtgående konsekvenser för Sydafrikas ekonomi. Om AGOA-avtalet med Sydafrika avslutas kan det leda till förlorade exportmöjligheter och försvagad ekonomisk tillväxt. Samtidigt ökar risken att Sydafrika, i avsaknad av starka handelsrelationer med USA, söker närmare samarbeten med andra globala aktörer såsom Kina och Ryssland. Både Kina och Ryssland har under de

senaste åren ökat sitt engagemang i Afrika genom investeringar och handelsavtal, vilket kan förändra den geopolitiska balansen på kontinenten.

För Sverige och EU innebär detta både utmaningar och möjligheter. Å ena sidan kan minskat amerikanskt engagemang i Afrika leda till ökat kinesiskt och ryskt inflytande, vilket kan påverka europeiska intressen negativt. Å andra sidan öppnas möjligheter för EU att stärka sina handelsrelationer med afrikanska länder och positionera sig som en mer pålitlig och långsiktig partner.

Sverige har en lång historia av engagemang i Afrika, både genom bistånd och handel. Svenska företag är verksamma inom sektorer som telekommunikation, energi och infrastruktur på kontinenten. Genom att intensifiera dessa relationer och erbjuda fördelaktiga handelsavtal kan Sverige bidra till ekonomisk utveckling i Afrika samtidigt som det främjar svenska ekonomiska intressen.

Det är också viktigt att Sverige inom EU verkar för en samordnad och strategisk Afrikapolitik. Genom att erbjuda förmånliga handelsvillkor, investeringsstöd och tekniskt samarbete kan EU stärka sina band med afrikanska länder och motverka att dessa länder vänder sig alltmer mot Kina och Ryssland.

I ljuset av den osäkerhet som råder kring AGOA och USA:s minskade engagemang i Afrika är det avgörande att Sverige och EU agerar proaktivt för att stärka sina relationer med afrikanska länder.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga statsrådet Benjamin Dousa:

På vilket sätt avser statsrådet att agera inom ramen för sin tjänsteutövning för att stärka Sveriges och EU:s handelsrelationer med subsahariska Afrika?

.....

Olle Thorell (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Rebecca Heinemann